

Över 50 år med förväntningar på nedrustning av kärnvapen!
Webbinarium onsdagen den 19 maj 2021, kl. 18.00 – 19.30, anordnat av Svenska Nätverket för kärnvapenedrustning.

I panelen:

Ann-Sofie Nilsson, Sveriges nedrustnings- och icke-spridningsambassadör, Utrikesdepartementet

Anna Sundström, generalsekreterare, Olof Palmes Internationella Center

Linda Borgheden, folkrättsrådgivare, Svenska Röda Korset

Thomas Jonter, professor i Internationella relationer, Stockholms universitet

Moderator: **Gabriella Irsten**, politisk handläggare, Internationella Kvinnoförbundet för Fred & Frihet (IKFF)

Sara Moser: Go'kväll och välkomna! Jag heter Sara Moser och är ordförande för Svenska Nätverket för kärnvapenedrustning. Jag representerar också Kvinnor för Fred, KFF, i Stockholm. Nätverket, som startade år 2001, består av 16 olika organisationer. Vi arbetar lite olika men den gemensamma plattformen är arbetet för kärnvapenedrustning. I kväll ska vi behandla icke-spridningsavtalet, NPT (*the Nuclear Non-Proliferation Treaty*). Panelen kommer att belysa det från olika aspekter. Kvällens moderator är Gabriella Irsten, politisk handläggare i IKFF. Jag lämnar ordet till dig Gabriella.

Gabriella Irsten: Idag ska vi tala om icke-spridningsavtalet, NPT, som trädde i kraft år 1970. Avtalet innehåller tre delar: att förhindra spridning av kärnvapen, att främja kärnkraft för civilt bruk samt att nedrusta kärnvapnen. 191 stater är parter till NPT. Det räknas som en hörnpelare bland internationella fördrag för att begränsa och nedrusta världens kärnvapen.

Vart femte år hålls i FN en översynskonferens om avtalet. En översynskonferens skulle ha skett år 2020 men den blev uppskjuten på grund av pandemin. Tanken är att den ska hållas i augusti i år men det är inte säkert att den blir av då.

Hur förbereder sig Sveriges regering inför deltagandet i översynskonferensen? Vad bedöms som en framgångsrik konferens? Vilka folkrättsliga aspekter ska tas hänsyn till? Vad kan civilsamhället göra? Vilka andra vägar finns för kärnvapenedrustning?

Efter att alla talare har talat, ungefär 10 minuter var, kommer jag att ställa några följdfrågor till deras presentationer. Därefter öppnar vi upp för frågor från publiken och då använder man chattfunktionen. Ni får gärna skriva frågor medan panelisterna talar och skriv gärna till vem frågan är ställd. Vi kommer att avsluta med att varje talare får några minuter för att avrunda. Varsågod Thomas, du får börja.

Thomas Jonter: Jag har fått den otacksamma, kanske omöjliga, uppgiften att på 10 minuter ge de historiska förutsättningarna för fortsatt diskussion, d.v.s. NPT:s framväxt och vad det har betytt. Det är självklart en omöjlig uppgift, men jag ska göra mitt yttersta. Det är inte bara 50 år som jag ska försöka reda ut utan faktiskt 76 år. Jag tror nämligen att man måste ta avstamp redan 1945 för att förstå var NPT befinner sig idag och vad vi kan förvänta oss av

nästa översynskonferens, som förhoppningsvis kommer att äga rum i augusti i år. Jag har en *Power Point*-presentation. [Presentationen kan ses på videospelningen.]

Över 50 år med förväntningar på nedrustning av kärnvapen. Jag tror att vi måste börja i nuet och titta på var vi befinner oss idag för att sedan hoppa tillbaka i historien. Vi har nämligen en ny situation, eftersom vid sidan av NPT har vi ytterligare ett internationellt avtal som har vunnit laga kraft, *The Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons*, TPNW, som ni alla känner till. Det här kommer att få konsekvenser för arbetet inom NPT, vare sig vi vill eller inte. Självfallet kommer kärnvapenstaterna och deras allierade som är emot kärnvapenförbudet att göra allt för att negligera dess existens. De kommer att vidta mått och steg i syfte att undvika att kärnvapenförbudets mål och inriktning kommer med på olika dagordningar vid möten och konferenser framöver. De kommer att hävda att NPT riskerar att spricka om kärnvapenmotståndarna fortsätter med att insistera att kärnvapenstaterna måste inleda nedrustningsförhandlingar. Det vore naivt att tro att TPNW och dess ambitioner inte kommer att höras vid nästa översynskonferens. Det kommer att få till resultat att nästa översynskonferens blir viktig, kanske till och med en "game changer".

När de första två atombomberna släpptes över Japan i augusti 1945 fick vi en helt ny situation i världen. USA var vid den tiden den enda staten som hade detta fruktansvärda vapen. Nedrustning i meningen en total eliminering blev en viktig fråga som diskuterades i internationella sammanhang. Mellan 1945 och 1949 väcktes flera förslag inom FN-kommissionen *United Nations Atomic Energy Commission* om hur världen skulle kunna befrias från kärnvapen. Den här kommissionen studerade och diskuterade olika förslag, men när Sovjetunionen genomförde sitt första kärnvapentest 1949 försvann nedrustningen från den internationella dagordningen. Perioden från 1949 fram till 1962 kännetecknades av en enorm kapprustning. Både Sovjetunionen och USA skaffade tusentals kärnvapen och begrepp som avskräckning, maktbalans och vapenkontroll blev dominerande. Det var i mångt och mycket ett oreglerat internationellt system som rådde fram till 1962 då Kubakrisen kom att förändra synen på kärnvapen. Man trodde att kärnvapen ägde den avskräckande effekten att ingen vågade eller ville använda dem i ett krig. Någon reglering ansågs inte behövas.

Men Kubakrisen 1962 kom att rubba supermakternas blinda tro på avskräckning och maktbalans. Det var nämligen väldigt nära att världen ramlade ut just i ett kärnvapenkrig, och det gick ju stick i stäv mot den här idén om att avskräckning och maktbalans skulle omöjliggöra att sådana krig utkämpades. Detta fick till konsekvens att både USA och Sovjetunionen förstod att det kanske trots allt är en god idé att försöka reglera det internationella samarbetet, få avtal på plats som förbjöd kärnvapenprov och förhindrade spridning av kärnvapen. De bägge supermakterna var rädda för att andra stater skulle skaffa atombomber. Storbritannien hade skaffat kärnvapen 1952 och Frankrike genomförde sitt första kärnvapentest 1960, och om fler länder följde efter fruktade man att världen skulle gå en osäker och farlig framtid till mötes.

Under nästa period, från Kubakrisen 1962 till 1970, förhandlades också två viktiga internationella avtal fram, *The Partial Test Ban Treaty*, som kom till stånd år 1963, och NPT som vann laga kraft år 1970. Men det var inte supermakterna själva som tog initiativ till det här. Det var små stater, som Irland, Mexiko och vårt land, Sverige, som gick i täten för denna utveckling. Dessa stater ansåg att kärnvapenfrågan också angick dem. Små stater och stater

som inte förfogade över kärnvapen skulle också beröras av ett kärnvapenkrig och därför måste deras röster också få komma till tals. Vi hade här i Sverige Alva Myrdal som ledde nedrustningsförhandlingarna och såg som sin uppgift att sätta press på stormakterna och förmå dem att börja förhandla. Självklart hjälpte Kubakrisen till så att *the Partial Test Ban Treaty* kunde komma till stånd 1963. När Irland väckte förslaget 1961 om ett internationellt icke-spridningsavtal, hakade många mindre stater på och sedermera även USA och Sovjetunionen.

Sverige hävdade då förhandlingarna började att komma igång att nedrustning måste också bli en hörnpelare vid sidan av icke-spridning i ett internationellt avtal. Sovjetunionen och USA och andra kärnvapenmakter var motståndare. Men man lyckades få igenom att en av grundpelarna i NPT, som Gabriella också nämnde inledningsvis, blev just nedrustning. Icke-spridnings-avtalets tre pelare är alltså: ett, att förhindra kärnvapenspridning, två, att befrämja fredlig användning av kärnenergi och tre, att kärnvapenmakterna lovade att inleda förhandlingar om nedrustning. Nedrustningsambitionen kom att formuleras i NPT:s Artikel VI *. Vi måste förstå att det inte var något som var självklart, och kärnvapenmakterna har alltid varit motståndare till att artikel VI skulle bli föremål för reella förhandlingar.

Nästa period är 1970 - 1990, då kommer en reglering av de internationella relationerna mellan kärnvapenstater och icke-kärnvapenstater till stånd. I mångt och mycket blev NPT en stor framgång när det gäller pelare ett och två. Att förhindra spridning av kärnvapen: helt klart. Vi har idag nio stater som har kärnvapen. Det kan man tycka är alltför många, men i början av 1960-talet trodde många, bl. a. president Kennedy, att vi skulle ha uppåt 20, kanske 25 kärnvapenstater om inte världssamfundet lyckades förhindra detta. Att befrämja fredlig användning av kärnenergi har också blivit ett mål som i mångt och mycket har förverkligats. Det kan naturligtvis diskuteras om det är en bra sak att kärnkraftens utveckling har befrämjats, men det är oavsett vad man tycker om det ett mål som NPT har levt upp till.

Men nedrustningsmålet kom aldrig att förverkligas. Det togs upp vid olika översynskonferenser, i princip alla översynskonferenser sedan 1975 då den första hölls, men det var mer en ganska tom liturgi som inte hade någon resonansbotten eftersom kärnvapenstaterna hela tiden kunde säga att kalla kriget, konflikten mellan öst och väst, omöjliggör detta; det får vi sköta i framtiden när spänningarna inte finns mellan framför allt Sovjetunionen och USA.

När väl kalla kriget tog slut, 1990 - 1991, då kom också nedrustning i meningen eliminering av alla kärnvapen tillbaka på dagordningen igen. Vid en rad översynskonferenser väcktes förslag om och skrevs handlingsprogram om hur man skulle gå tillväga, och en del kärnvapenstater sade sig också vara intresserade av detta. Men det rann ut i sanden. Vid översynskonferensen 2015 hade det så kallade Humanitära Initiativet, som hade till syfte att verkligen ta nedrustning på allvar, börjat formera sig. Stat efter stat anslöt sig till det Humanitära initiativet och kravet på en kärnvapenfri värld växte i styrka. Det ledde till att kärnvapenförbudet kom till stånd inom FN-systemet och vann laga kraft i januari i år. Det här har i mångt och mycket förändrat spelplanen. Det kommer vi, som sagt, förmodligen att upptäcka vid nästa översynskonferens. Självklart kommer kärnvapenstaterna att låtsas som att kärnvapenförbudet inte finns, att det är meningslöst, att det inte kommer att fungera i praktiken. Därför blir det mycket intressant att se hur kärnvapenstaterna kommer att agera.

Det har hänt en hel del positiva saker på kärnvapenområdet under senare tid. Det mest positiva är att president Biden är president i USA, och vi har fått en rad positiva signaler från den nya administrationen. Biden betonar internationellt samarbete och diplomatins roll. I något som heter *Interim National Security Strategic Guidance* skrivs det att 'we will take steps to reduce the role of nuclear weapons in our national security'. Här finns det något nytt som kan tolkas positivt om man jämför med vad som hände under Trump-eran då nedmonteringen av en rad internationella avtal på kärnvapenområdet ägde rum. Visst är det något som vi bör ta fasta på. Men låt oss vara uppriktiga, att det också framgår av den nationella strategin att USA kommer att fortsätta att betona avskräckning. USA kommer att modernisera sina kärnvapenarsenaler. Så i den meningen är det inte ett revolutionerande nytt innehåll i den amerikanska politiken. Men samtidigt skickar det en signal till resten av världen att Bidenadministrationen vill tona ned kärnvapens betydelse och börja förhandla med Ryssland. Här finns det en möjlighet för ett land som Sverige att agera.

Mot den bakgrunden måste frågan resas huruvida TPNW, kärnvapenförbudet, kommer att öka spänningarna mellan kärnvapenmakterna och kärnvapenmotståndarna i NPT? Vissa tror att ökande spänningar kommer att leda till att NPT inte kommer att existera i framtiden. Man har hävdats att avtalet kommer att implodera inifrån eftersom kärnvapenfördraget splittrar och gör arbetet för en mer omfattande och effektiv icke-spridning till en omöjlig uppgift. Eller, kan det bli så att kärnvapenfördraget kommer att ses som ett kompletterande avtal, inte ett konkurrerande avtal? Det får vi se!

Avslutningsvis vill jag säga något om Sveriges hållning till kärnvapenförbudet. Jag kan förstå Sveriges försiktiga hållning givet Trump-regimens negativa syn på internationellt samarbete. Att det var viktigt att lösa det spända läget mellan USA och Ryssland. Att få dem att börja tala med varandra. Det lanserade initiativet *Stepping stone*, att steg för steg få tillbaka kärnvapenstaterna till förhandlingsbordet, är jättebra. Men nu har vi ett annat läge i och med att Biden styr USA genom att hävda diplomatin och samarbetets roll och att kärnvapen tonas ner i den övergripande amerikanska försvarsstrategin. För mig borde detta betyda att Sverige fortsättningsvis inte behöver vara så negativ till kärnvapenförbudet. Jag tror att man kan vara med som en kraftfull aktör inom NPT-arbetet och samtidigt vara med i kärnvapenförbudet, därför att kärnvapenförbudet framför allt har till syfte att stärka normen mot att äga och använda kärnvapen, och det går ju helt i linje med gammal svensk nedrustningstradition.

Gabriella Irsten: Då går vi vidare till Ann-Sofie Nilsson, nedrustnings- och icke-spridningsambassadör, som ska tala om Sveriges arbete och prioriteringar inför NPT:s översynskonferens.

Ann-Sofie Nilsson: Tack för inbjudan till den här diskussionen idag som är både intressant och *timely*. Jag börjar tala om när den tionde översynskonferensen kommer att äga rum, för det är ju den stora frågan som vi väntar på att få ett svar på. Som du sade, skulle den ha ägt rum för ett år sedan men blev uppskjuten på grund av pandemin. Det pågår just nu olika konsultationer som mötesordföranden har med statsparter och regionala grupper. I morgon eftermiddag har vi en ny sådan konsultation. Vi hoppas att vi får besked inom någon eller ett par veckor, augusti ligger ju ganska nära i tiden. Anledningen till att vi ännu inte vet är osäkerheten kring pandemin; inte bara när nästa översynskonferens med 191 statsparter kan äga rum utan också under vilka former. Från svenskt perspektiv vill vi att den ska äga rum så

snart som det går men vi tycker också det är oerhört viktigt att nästa översynskonferens äger rum på ett sådant sätt att vi både får möjlighet att diskutera vad som har hänt under den här femårscykeln som har varit och diskutera och förhandla om vad vi vill se i den kommande översynscykeln. I den delen har vi därför sagt att formatet också är viktigt. Blir det ett möte i augusti får man räkna med att det skulle bli i ett s. k. hybridformat; vi kan inte räkna med att alla kan befinna sig på plats i New York. Vi har sagt att vi, också tillsammans med andra statsparter, vill se att alla statsparter ska kunna delta på lika villkor och att även civilsamhället ska kunna delta på mötet. Samtidigt tror jag att vi måste ha en viss acceptans och beredskap för att konferensen kanske inte kan äga rum exakt på det sätt som vi är vana vid även om vi skulle skjuta på den ett tag till, därför att det finns så stora oförutsägheter p.g.a. pandemin.

Oavsett förbereder vi oss i Sverige och här i regeringskansliet för att den kan äga rum i augusti eller senare, så att vi är väl förberedda. Målet är att verka, så bra som vi bara kan, för ett bra utfall. Och målet är naturligtvis en värld fri från kärnvapen.

Du, Thomas, har ju informerat oss om NPT-fördraget. Jag vill påminna om att det är 50 år sedan det trädde i kraft och, som du säger, har det bidragit till att begränsa antalet kärnvapenstater och att hämma spridning av kärnvapentechnik – även om vi tyvärr har några undantag – och också möjlighet för alla länder att använda kärnteknik för fredliga syften. Det är viktigt att komma ihåg den framgången. Men vi måste tänka att NPT ska vara rustat för dagens situation och också för morgondagens, och det finns ju många bekymmer och mörka moln på himlen. Så vad vi gör från svensk sida är att förbereda oss och försöka bidra till att nå konkreta framsteg i alla tre pelare av NPT när vi nästa gång möts. Vad det är, är så klart inte så lätt att svara på idag. Det finns många olika intressen och också olika ambitionsnivåer i den här stora gruppen av länder som är statsparter till NPT.

Ett par svenska utgångspunkter vill jag nämna som en bas för vår fortsatta diskussion. Alla tre pelare är viktiga, och vi vill se framsteg i alla. För oss är det oerhört viktigt att nedrustningspelaren, artikel VI, inte halkar efter. Gjorda åtaganden, sådant som vi har kommit överens om vid tidigare översynskonferenser, gäller fortsatt och det är viktigt att de genomförs. Vi ser ju problem i genomförandet när vi tittar tillbaka. Vi ser också att ambitionen måste vara slutdokument från översynskonferensen, även om det inte finns några formella krav på det. Vi ska komma ihåg att det är 11 år sedan senast en översynskonferens kom med ett gemensamt dokument som är framåtblickande; inte minst med betoning på genomförande. Det är det som vi har som grundläggande utgångspunkter.

Vi arbetar på en svensk position och svenska utgångspunkter idag. En del av er har redan träffat mig och mina kollegor i dialogmöten kring detta, och jag ser fram emot att fortsätta den diskussionen framöver.

Det är också ett viktigt arbete som vi nu gör inom ramen för det så kallade Stockholms-initiativet för kärnvapenedrustning, eller *Stockholm Initiative for Nuclear Disarmament*, som många av er säkert har hört talas om. Det är ett initiativ som dåvarande utrikesminister Margot Wallström tog sommaren 2019. Det samlar också 15 andra icke-kärnvapenstater från olika delar av världen och från olika säkerhetspolitiska kontexter. Det finns länder som har skrivit på och ratificerat kärnvapenförbudskonventionen, TPNW, och det finns länder som är med i Nato. Så det är en ganska stor bredd i den här gruppen av länder. Vad vi vill göra är att

arbeta med olika förslag om hur vi skulle kunna nå en så kallad gemensam grund, *common ground*, i anslutning till själva konferensen och som kan bidra till ett resultat vid densamma.

Det finns också ett starkt politiskt engagemang. Gruppen har mötts tre gånger på minister-nivå, senast i Amman, men innan dess 2020 i Berlin då gruppen antog en gemensam deklARATION och förslag på olika åtgärder, genomförandeförslag som initiativet föreslår att statsparter ska titta närmare på och som skulle kunna driva utvecklingen framåt. De här förslagen bygger på tidigare översynskonferenser, år 1995, år 2000: de 13 stegen, år 2010: 64-punktsprogrammet. Det är både en metodologi och konkreta förslag. Metodologin handlar om att försöka få oss att ta steg framåt, och inte minst gäller det kärnvapenstaterna. På det sättet kan vi också arbeta för att förbättra klimatet och samarbetet inom nedrustningsdiplomatin, som är minst sagt komplicerat. Så det är både att försöka komma vidare i genomförandeagendan och att arbeta för ett klimat som förhoppningsvis kan förbättra förutsättningar och skapa större steg längre fram på vägen.

Jag ska bara helt kort säga att de här förslagen har en stor bredd. De är fokuserade på nedrustningspelaren. De handlar om att minska kärnvapnens roll i policies och doktriner, öka transparensen kring arsenaler och nukleär teknologi, återuppbygga samarbete och kommunikationskanaler, det vi ofta kallar för riskreducering, se över negativa säkerhetsgarantier, främja kärnvapenfria zoner, upprätthålla moratoriet för nukleär testning, att CTBT, *the Comprehensive Nuclear-Test-Ban Treaty*, ska träda i kraft, öka ansträngningarna för förhandlingar om ett avtal om kontroll av klyvbart material, FMCT, *the Fissile Material Cut-off Treaty*, verifikation, men också att titta på hur vi kan utveckla rapportering och uppföljning inom NPT-ramverket. Andra förslag är av mer övergripande karaktär och handlar om att lära av historien, engagera unga i nedrustningsfrågor och stärka genderperspektiv. De här förslagen kommunicerar vi och vi för nu en dialog med andra statsparter och så klart också med kärnvapenstaterna, de har ju ett särskilt ansvar när det kommer till nedrustning.

Det finns också andra grupper som arbetar med att lägga förslag inför översynskonferensen, bl. a. *New Agenda Coalition*, och NPDI, *the Non-Proliferation and Disarmament Initiative*, och vi ser gärna att vi kan stärka varandras förslag, där vi går i samma riktning, så att vi kan ha ett samarbete och ett gemensamt tryck på vad vi förväntar oss vid översynskonferensen.

Man ska inte sticka under stol med att förutsättningarna inför översynskonferensen hade kunnat vara bättre. Vi vet att relationerna kärnvapenstaterna emellan är komplicerade. Det pågår som du sade, Thomas, modernisering av kärnvapen; det finns risk att de ökar i antal istället för att minska. Det är en realitet som finns där, och därför måste vi föra den här dialogen nu, försöka hitta så bra förutsättningar som möjligt och komma med konstruktiva förslag. Det finns ju positiva signaler. Bidenadministrationen har ju visat på ett intresse; en *stepping stone* är förlängningen av Nya START mellan USA och Ryssland som ju har kommit till stånd, det är väldigt viktigt för översynskonferensen. Samtidigt har vi det senaste beskedet från Storbritannien, att de avser att öka sitt tak för kärnvapen, och de har också i den här nya *Integrated Review* talat om transparensfrågor. Det är, som också utrikesministern har sagt, ett steg i fel riktning och det beklagar vi.

Vi har också den regionala utvecklingen, Iran (JCPOA), Nordkorea, för att nämna några. Vi vet inte vad som kommer att hända, men det kommer också att påverka klimatet och möjligheterna när vi ses på nästa översynskonferens.

I korthet kan vi säga att vi kan räkna med en utmanande, om inte svår, konferens. Ingenting kan tas för givet. Samtidigt är det ett centralt fördrag. De flesta länder inklusive kärnvapenstaterna är där, och vi måste göra allt vi kan för att det ska bli en bra konferens och ett bra och framåtblickande resultat, när vi väl möts nästa gång.

Gabriella Irsten: Jag lämnar ordet direkt till Linda för ett folkrättsligt perspektiv på icke-spridningsavtalet.

Linda Borgheden: Tack för inbjudan och roligt att se att det är så många som är med och lyssnar. Jag jobbar som folkrättsrådgivare på Svenska Röda Korset. Som ni vet, är vi en neutral och opartisk humanitär organisation som arbetar för att lindra lidande och nöd. Vi är en del av en vidare rörelse som har ett särskilt mandat under den humanitära rätten. Så jag kommer att tala om de folkrättsliga aspekterna.

Hela Röda Kors- och Röda Halvmånerörelsen har arbetat länge och tydligt mot kärnvapen, från ett perspektiv både från den internationella humanitära rätten och med avstamp i de humanitära konsekvenserna. Så även om jag personligen är lite grann en nykomling i frågan, står jag på en god grund i mina kollegors arbete. Jag ska ge några tankar om det folkrättsliga.

Allting bottenar i utgångspunkten om att vi har kunskap om att användning av kärnvapen ger katastrofala humanitära konsekvenser, där ett enda kärnvapen kan leda till en akut humanitär kris som ingen har kapacitet att hantera. Rödakorsrörelsen har det inte. Det finns ingen stat eller organisation som skulle kunna skydda civila, om kärnvapen skulle användas. Det går inte att skydda sig. Kärnvapen skulle påverka en så stor yta och över en så lång tid att civila skulle påverkas. Det är näst intill omöjligt att använda kärnvapen utan att orsaka så stor förödelse.

Det ser vi i exemplet när kärnvapen användes i Hiroshima och Nagasaki: då dog 200 000 civila där och då, och nästan hela sjukvården slogs ut. Men fortfarande än idag, ett halvt sekel senare, vårdas offren, och deras barn är också sjuka. Med det sagt, slår användning av kärnvapen redan mot ett antal grundprinciper i den humanitära rätten.

Det behandlades av den Internationella Domstolen, ICJ, 1996 då FN bad Internationella Domstolen om ett rådgivande yttrande. Domstolen uttalade att i nästan alla tänkbara fall skulle det kränka de generella principerna i sedvanerätten att använda kärnvapen eftersom det gör en sådan oproportionerlig skada. ICJ uttalade också att stater har ett ansvar att verka för kärnvapenedrustning. **

Så redan i grunden, i den humanitära rätten (som även kallas krigets lagar) finns regler som gäller i väpnade konflikter för att balansera militär nödvändighet och humanitet. Även när det gäller attacker mot legitima militära mål måste de stridande parterna göra en riskbedömning om hur civila påverkas och skadas. Om det finns en risk, och det finns det ju ofta, att civila skadas eller dödas eller påverkas, så krävs att det är proportionerligt mot nyttan. Det är proportionalitetsprincipen. Det finns också en försiktighetsprincip, om att man måste vara så försiktig som möjligt för att undvika skador. I det ligger att välja ett vapen som minskar risken för civila, och det är väldigt svårt att se scenarier där användning av kärnvapen är legitimt. Detta är en regel som gäller alla stater, oavsett vilka traktat man har skrivit under. Det är en del av sedvanerätten.

Det tar vi avstamp ifrån. Vi kan konstatera att det finns 15 000 kärnvapen i världen just nu och om de finns så kan de användas och de kan användas snabbt, på ett ögonblick. I och med att vi inte har råd att se att de används, måste vi gå vidare till att reglera innehav av kärnvapen, och då går vi vidare till nästa fråga. Jag tror att vi alla är eniga om att vi måste arbeta mot en kärnvapenfri värld.

Då är frågan, är det förbjudet att ha kärnvapen? Det är inte helt tydligt att det är så, eller snarare, det är inte så. Det första avtalet som vi har nämnt här är icke-spridningsavtalet, NPT. Det är gammalt nu och trädde i kraft 1970. 191 stater har skrivit under, inklusive de 5 kärnvapenstaterna. Det är oerhört bra och kraftfullt att det finns en sådan uppslutning kring det avtalet. Och Sverige var en av de första som skrev under och, som vi har hört, var också en del av att arbeta fram det här avtalet. I detta icke-spridningsavtal fick kärnvapenstaterna lov att ha kvar sina kärnvapen. De gjorde ett åtagande om att inte sprida kärnvapen eller kärnvapentechnologi, men de kunde då ha kvar sina arsenaler. Och de stater som inte hade kärnvapen fick lova att inte ta emot sådana. Sedan finns en skrivning om fredlig användning av kärnenergi och etablering av IAEA som övervakar alla.

Sedan finns artikel VI* om att alla statsparter ska '*in good faith*', i god tro, medverka i förhandlingar för nedrustning. Alla 191 stater inklusive kärnvapenstaterna är ansvariga för att i god tro medverka i förhandlingar för nedrustning. Och det är ju jättebra om Sverige kan lägga vikt vid att det åtaganden blir tydligt, att stater bör leva upp till just det åtagandet under icke-spridningsavtalet.

Sedan har vi många andra avtal. Det finns bilaterala avtal som *New START* mellan USA och Ryssland som just förlängts 5 år. Det finns regionala kärnvapenfria zoner i Latinamerika, Asien, Afrika, och provstoppavtalet som inte är i kraft än. Det nya avtalet, konventionen om förbud om kärnvapen, gäller ju bara för de länder som har skrivit under den. 54 länder har ratificerat och vi hoppas att det kommer fler. Konventionen trädde i kraft den 22 januari 2021. Det tycker vi är väldigt glädjande. Sverige har valt att inte ratificera, det känner vi till. Vi har uttryckt vår önskan väldigt tydligt att Sverige ratificerar. Vi hoppas att det någon gång i framtiden ska vara möjligt.

Konventionen om förbud mot kärnvapen är ju mycket tydlig och den går flera steg längre än det vi talat om innan. Den förbjuder allt innehav av kärnvapen, användning och hot om användning av kärnvapen. Den har också åtaganden om sanering och stöd till länder som har drabbats. Konventionen hänvisar också tillbaka till icke-spridningsavtalet och nämner att icke-spridningsavtalet förblir hörnstenen; det är den viktiga grundplattan att stå på. Vi ser ju att de kompletterar varandra.

Men det är kanske inte realistiskt att tro att kärnvapenstaterna kommer att ansluta sig till konventionen om förbud mot kärnvapen i en nära framtid. Det är mer troligt att icke-spridningsavtalet kommer att fortsätta att vara det internationella avtal som flest stater har anslutit sig till. Då är det otroligt viktigt att verka inom icke-spridningsavtalet och att under översynskonferensen förnya alla åtaganden som existerar under icke-spridningsavtalet. Det är viktigt att betona artikel VI om att ha en dialog om nedrustning. Vår förhoppning är förstas att man inte lägger hinder i vägen för konventionen om förbud mot kärnvapen och för de stater som har valt att ansluta sig till konventionen.

Det finns många oroande tendenser, som vi också hörde nyligen, om ökade arsenaler osv. Där är det otroligt viktigt att översynskonferensen skulle kunna leda till en förnyad samsyn för en begränsning, att det inte blir lika lätt och snabbt att trycka på den där knappen, att det finns steg emellan. Och att man i varje fall åtar sig att tänka på andra medel först, och att man i säkerhetsstrategier också diskuterar andra typer av vapensystem och inte fokuserar på kärnvapen. Vi är medvetna om att kärnvapen inte kommer att försvinna över en natt. Det krävs hårt arbete för att existerande avtal ska följas. De existerande avtalen ger en väldigt god grund och det är viktigt att de efterlevs i den tanke som de var skrivna.

Men utöver det rent folkrättsliga och juridiska finns också ett budskap om hur vi talar om kärnvapen, en normativ verkan. Det talas mer om kärnvapen och det sätter ribban på ett annat vis. Vi hoppas att det på ett normativt vis ska leda till ett större avstånd från att faktiskt använda kärnvapen i framtiden.

Det var en kartläggning folkrättsligt av avtalen som finns. Sedan är det också intressant att följa vägen framåt.

Gabriella Irsten: Då går vi över till Anna.

Anna Sundström: Jag är generalsekreterare vid Olof Palmes Internationella Center, som är en av de organisationer som är medlemmar i Nätverket som Sara nämnde inledningsvis. Det är den svenska arbetarrörelsens internationella plattform. Vi samlar hela den svenska arbetarrörelsen för internationell solidaritet och samarbete. Freds- och nedrustningsfrågorna ligger oss varmt om hjärtat. Att verka i Olof Palmes anda, som det så fint står i vår stadga att vi ska göra; då förstår ni att fred och nedrustning har en väldigt central plats i vårt arbete.

Jag ska ta min utgångspunkt i det som Ann-Sofie Nilsson nämnde att huvudfokus måste vara att hantera dagens och morgondagens situation. Då behöver vi också ställa oss frågan om det är det som vi lyckas med. Thomas var lite inne på den frågan i ett historiskt perspektiv. Om vi nu blickar både på hur läget är just idag, men också litet framåt, så kan vi konstatera att spänningarna mellan världens kärnvapenstater ökar, risken för användning ökar, miljarder dollar spenderas för att ersätta och uppgradera kärnvapen, och viktiga avtal om nedrustning är i fara eller undermineras på olika sätt. Och framför allt efterlevs inte de löften som har utgetts, de infrias inte. Det vi idag ser är istället *de facto* upprustning.

50 år av förväntningar på nedrustning heter seminariet, och vi kan konstatera att förväntningarna inte är infriade. Och då behöver vi också ställa oss frågan om den förda politiken är det som hanterar situationen. Det är ju också 50 år av aktivt svenskt engagemang för nedrustning. Det är en historia och ett engagemang som förpliktigar för framtiden.

Självklart välkomnar vi regeringens engagemang, det nya kunskapscentret vid Uppsala universitet och också det faktum att de i sitt uppdrag har att verka tillsammans med civilsamhället. Det ser vi som civilsamhällets representanter mycket fram emot. Vi välkomnar naturligtvis också Stockholmsinitiativet. Ann-Sofie var ju inne på de här 22 punkterna med förväntningar på kärnvapenstaterna som är en del av det här initiativet från 16 icke-kärnvapenstater.

Då kan vi ju konstatera att majoriteten av de här 22 förslagen är tagna från slutdokumentet från 2010 års översynskonferens. Många av dem är inte nya på agendan utan saker som ut-

fästelser redan har gjorts kring. Då behöver vi ställa oss frågan vad det är i dagens situation som gör att vi tror att man nu 10 år senare, eller 10 år efter 2010 års översynskonferens, är redo att infria sina gamla löften? Kanske inte så jättestora förhoppningar i alla fall från min sida.

År 2020 markerade ju 50-års jubiléet för ikraftträdandet av NPT och det sammanföll också med 25-årsdagen för NPT-avtalets obestämda förlängning. Här tänker jag att Sverige har en viktig roll att verka för att det ska finnas en konsensus kring att den obestämda förlängningen av fördraget inte på något sätt ska kunna tolkas som en motivering för att på obestämd framtid hålla kvar vid kärnvapen. Eller för den delen, att nedrustning och inte vapenkontroll fortfarande är det som måste stå i fokus.

Mer måste helt enkelt göras för att öka den politiska viljan till nedrustning. Vi ser hur politiska ledare runtom i världen använder sig av argumentet att det är medborgarnas säkerhet som får legitimera innehav av kärnvapen, samtidigt som all forskning visar på den totala motsatsen. Känslan av osäkerhet ökar. Här är civilsamhällets roll helt fundamental, att vi tillsammans med medborgarna i våra länder också driver på för insikten om att det här faktiskt ökar allas vår osäkerhet.

Frågan om NPT och kärnvapenförbudet, om de ska ses som kompletterande eller konkurrerande, är förstas väldigt viktig. Där tänker jag att en förväntan på den svenska regeringen är att i stället för att misstänkliggöra TPNW genom att hävda att den underminerar NPT, så måste vi arbeta med att säkerställa att de ses som kompletterande avtal. Kanske kan det till och med vara så att förbudskonventionen är NPT:s räddning, genom att trycket ökar på kärnvapenstaterna att nedrusta. Kanske kan vi få dem att hedra sina åtaganden inom NPT. Att fortsatt strunta i sina internationella åtaganden hotar NPT-avtalet som sådant, men det underminerar också hela den ordning som det internationella samarbetet vilar på.

Kapprustning leder förr eller senare till en ödesdiger urladdning. Det var den självklara insikten för Olof Palme och den kommission som han ledde kring gemensam säkerhet i början på 1980-talet. *Den oberoende kommissionen för nedrustnings- och säkerhetsfrågor*, också kallad Palmekommissionen, presenterade sin rapport i april 1982. Nästa år i april är det 40-års-jubileum, om man får kalla det så.

Mänskligheten står inför två existentiella hot, det ena är klimatförändringarna och det andra är ett kärnvapenkrig. FN-veteranen och den tidigare utrikesministern Hans Blix har kallat dessa två hot för tvillinghoten; helt enkelt för att klimatförändringarnas effekter skapar sociala och ekonomiska spänningar som ökar sannolikheten för användning av kärnvapen. De här hoten är reella. Flera av kärnvapenstaterna kämpar dessutom med naturkatastrofer och terrorism.

Vad vi behöver är en annan säkerhetsdiskussion. Därför kommer vi från Palmecentret, tillsammans med *International Peace Bureau* och *International Trade Union Confederation*, *ITUC*, i samverkan med ett antal andra organisationer, att lansera ett projekt om gemensam säkerhet som handlar om insikten om att vår säkerhet inte kan byggas på någon annans osäkerhet, och att verklig säkerhet söker vi gemensamt. Lanseringen blir i juni, och tanken är att under några månader framöver i ett antal rundabordssamtal med olika teman belysa

konceptet gemensam säkerhet men också diskutera de säkerhetshot som vi står inför idag. Tanken är att det ska utmynna i en rapport i april 2022.

Det är ju så att säkerhets- och försvarspolitik traditionellt har handlat om staters säkerhet och om militära lösningar. Det föreställda hotet har varit en utomstående fiende och metoden att avvärja det här hotet har varit ett militärt försvar. Men med klimatförändringar, pandemier, ökad migration osv, kan många av de säkerhetshot som vi står inför inte hanteras militärt. De kräver andra svar, och de kräver mer av internationellt samarbete. Ambitionen med det här projektet är att belysa de här andra säkerhetsdimensionerna och hur vi kan söka säkerhet gemensamt. Ni får hålla utkik för vi kommer inom kort att annonsera inför lanseringen. Tanken är att involvera så många som möjligt i de här diskussionerna, så jag hoppas att alla ni som är intresserade också hänger med.

Gabriella Irsten: Nu får ni som lyssnar gärna ställa frågor, men innan jag läser upp några frågor har jag själv några följdfrågor till era anföranden. Thomas, jag skulle gärna vilja veta hur kärnvapenstaterna såg på icke-spridningsavtalet, när det först kom. Var det inte så att, när det som vi idag kallar hörnstenen var nytt, var kärnvapenstaterna skeptiska också mot det?

Thomas Jonter: Ja, det var absolut så, och det får vi inte glömma bort när vi tittar framåt på översynskonferensen och tilltron till den nya administrationen i USA. Jag vill påstå att de viktigaste avtalen icke har kommit från kärnvapenstaterna själva, förutom START-avtalet mellan Ryssland och USA. Det har varit små stater som har pressat på. Stater som Sverige och Schweiz, småstater som också hade planer på att skaffa sig kärnvapen. De var beredda att ge upp planerna, men då ville de ha något tillbaka från kärnvapenstaterna. Det har alltid varit så att de små, icke-kärnvapenstaterna har pressat på och fått kärnvapenstaterna till förhandlingsbordet. Det är väl också det Stockholmsinitiativet strävar till.

Jag är trots allt lite skeptisk till det svenska initiativet, inte för att jag tycker att idén i sig är dålig, men att man kanske måste bli tuffare. Man kanske inte ska förvänta sig att kärnvapenstaterna plötsligt ska gå till mötes och lämna monopolen att ha kvar kärnvapen. Självklart måste man diskutera, vi måste få med kärnvapenstaterna i båten, men jag tror att det finns bättre metoder att sätta press på dem utan att man för den skull upphör med att ha en dialog med dem. Och därför tror jag att det som Anna var inne på och Linda också, att kärnvapenförbudet har en effekt, en normativ påverkan. Det påverkar det civila samhället, det påverkar städer. Det är en rad städer i USA som har sagt att man vill stödja kärnvapenförbudet. Den typen av åtgärder är också viktiga.

Gabriella Irsten: En fråga till Ann-Sofie. Du sade att du hoppas på ett bra utfall från översynskonferensen. Vad i svensk mening är ett bra utfall? Du nämnde att det inte blev något slutdokument den senaste gången, och det dokument som kom 2010 kom med de här 64 punkterna som till stor del inte har blivit implementerade. Om Sverige fick välja, vad är ett bra utfall från översynskonferensen?

Ann-Sofie Nilsson: Det är för tidigt att säga vad som kan bli ett bra utfall. Vi är 191 statsparter som kommer från olika utgångspunkter. Det är när vi väl möts som vi ser vad som är möjligt. Men bl. a. de förslag som vi presenterar i Stockholmsinitiativet ser vi som möjliga att genomföra för kärnvapenedrustning. Vi ser att sådana steg på vägen skulle kunna vara en del av vad vi skulle se som ett resultat vid översynskonferensen. Men vi kommer sannolikt

inte att veta vad som är möjligt förrän vi nästan är där. Det finns många olika omständigheter som kommer att påverka möjligheterna till utfall.

Gabriella Irsten: Kommer det som står i slutdokumentet att vara viktigt eller är ett slutdokument i sig ett mål?

Ann-Sofie Nilsson: Vi får se var vi landar och jag vill inte föregå det. Men som vi har sagt, att komma vidare med genomförande av det som redan har beslutats kommer att vara en svensk prioritering, och det är många andra statsparter också väldigt måna om. Och att vi kan komma överens om hur vi ska arbeta vidare de kommande fem åren.

Gabriella Irsten: Linda, om vi tittar folkrättsligt så finns det ju flera olika avtal som berör samma ämne. Du nämnde att Röda Korset tycker att TPNW och NPT förstärker varandra; skulle du kunna förklara lite om det som ni brukar säga om att TPNW implementerar NPT artikel VI specifikt?

Linda Borgheden: Det tycker både det Svenska Röda korset och den Internationella Röda Korskommittén. Det är en naturlig förlängning av det som NPT hade i artikel VI, där staterna åtog sig att ha en dialog och att aktivt och i god anda tala om nedrustning. Då känns det ganska logiskt att nästa steg är hur man ska nedrusta och att konventionen är nästa steget. Vi ser inte några motstridigheter alls. Också i konventionen om förbud mot kärnvapen, i dess *preamble*, förordet, alltså en förklarande text i början, står det tydligt att den vilar på icke-spridningsavtalet. Det verkar som en naturlig förlängning och det logiska steget är då att verka för ett förbud av kärnvapen.

Vi förstår också att det här inte är enkelt, att det finns motstånd och att det kräver en långsam och gedigen förankring och dialog. Vi är glada att Sverige leder Stockholminiciativet för att föra samman olika länder i ett samtal och leda framåt, men att man har blicken riktad mot nedrustning. Vi upplever att konventionen om förbud mot kärnvapen är ett sådant logiskt nästa steg och förhoppningsvis tar vi steg ditåt. Vi har också sett exempel på en normativ verkan, att det talas om förbudet, som i den privata sektorn och bankvärlden, där man har minskat vissa investeringar. Även om jag är jurist måste jag erkänna att allt är inte juridik, jag ser ju att också annat har effekt.

Gabriella Irsten: Anna, ni samlar ju flera sidoförbund till socialdemokraterna i ert arbete. Ni har också gjort flera SIFO-undersökningar genom åren för att kolla folkets vilja när det kommer till kärnvapenförbudet, som visar att majoriteten av svenska folket, till skillnad från den politiska makten, vill att Sverige ska skriva på. Hur ser ni i ert arbete att civilsamhället och folkrörelsen kan få våra folkvalda att göra det vi tycker är rätt, det vi tycker är säkerhet?

Anna Sundström: Du har helt rätt i att här finns en diskrepans. Det finns ett stort motstånd i riksdagen, särskilt på den borgerliga sidan men också inom socialdemokratin, medan i våra SIFO-undersökningar är det drygt 7 av 10 som svarar att Sverige borde skriva under det här förbudet. (Att skriva under är ett regeringsbeslut, att ratificera är ett riksdagsbeslut.) Alla partiets sidoorganisationer är medlemmar hos Palmecenter och där finns det klara ställningstaganden hos alla att Sverige ska skriva under. Frågan kommer antagligen att avgöras på socialdemokraternas kongress i november. Jag vill uppmana alla att kontakta era lokala socialdemokrater, hålla ett öga på vilka som ska vara ombud till partikongressen i höst och jobba med information. När det gäller föreställningen att TPNW skulle underminera NPT

tycker jag att det behövs mycket informationsarbete från civilsamhället. Jag tycker att man kan höra av sig till alla sina folkvalda, kanske börja med socialdemokrater men fortsätta med centerpartister och också andra som har haft ett aktivt nedrustningsarbete.

Gabriella Irsten: Nu tänker jag ta lite av frågorna som vi har fått in på chatten. Den första är från B. P.: För att bedöma Sveriges potentiella roll i NPT kan det vara viktigt att förstå varför Sverige vägrar att underteckna fördraget om kärnvapenförbudet. Är det främst på grund av påtryckningar från USA, konservativa socialdemokrater, borgerliga politiska partier, Nato-kramare, Sveriges militär eller andra faktorer?

Thomas Jonter: Jag har funderat på den frågan också. Jag sitter ju fortfarande med i Folk-rätts- och nedrustningsdelegationen och var ordförande i en arbetsgrupp som förberedde huruvida Sverige skulle gå med i förhandlingarna. Där satt representanter för riksdagspartier, folkrättsexperter och representanter för det civila samhället. Där sade vi att vi ska se på frågan så objektivt som möjligt och att Nato-frågan inte får kidnappa den här frågan. Och det gjorde den! I synnerhet efter den utredning som kom och som rekommenderade att Sverige inte skulle skriva på förbudet.

När Margot Wallström 2019 meddelade varför Sverige inte skulle skriva på, angav hon tre skäl. Det första var oron för negativa konsekvenser för Sveriges säkerhetspolitiska samarbete med USA, det som Peter Hultqvist brukar ange i debatten. Det andra skälet var att det inte fanns någon majoritet i riksdagen och att det därför var utsiktslöst. Det tredje skälet var att själva konventionen var ett svagt avtal, ett hastigt framförhandlat avtal som inte löste vissa problem.

Den första orsaken tror jag är överdriven, även om jag tror att Peter Hultqvist tror på det själv. Men säkerhetspolitiskt samarbete bygger inte på den typen av hot eller misstro. Nya Zeeland har ett säkerhetsavtal, säkerhetsgarantier från USA, och har signerat och ratificerat förbudsavtalet och kan fortsätta med det. Om Sverige i framtiden skulle vilja gå med i Nato tror jag inte att det skulle vara något hinder. Så fungerar inte säkerhetspolitiskt samarbete. Det gör man för att flera parter har ett intresse av att samarbeta.

När det gäller det tredje skälet, ett svagt avtal, ligger det mycket i det. Det skulle kunna förstärkas. Men det kan sägas gälla för de flesta avtal att de har svaga punkter, även NPT, men ändå har det fungerat. Ett avtal kan stärkas, det kan förändras, det kan få en ny innebörd, om det finns en politisk vilja därtill.

När det gäller riksdagen, det är sant, men där kan socialdemokratin driva frågan om man tror på den. Att man har backat från frågan är ett trendbrott i den traditionella nedrustningspolitiken. Jag ser det som att den politiska viljan inte finns. Det som Anna Sundström lyfte fram: ett engagemang, driva frågor, försvara småstaternas rätt att sätta agendan, tilltro till internationellt samarbete och till att kunna påverka stormakter.

Ann-Sofie Nilsson: Några korta kommentarer. Som ni vet deltog Sverige i förhandlingarna som skedde om TPNW. Kärnvapenedrustning är viktigt för den svenska regeringen och det var naturligt för Sverige att delta. Däremot, som Thomas redan nämnt och som dåvarande utrikesminister Margot Wallström redogjorde för, bedömde man att avtalet inte var tillräckligt bra och man valde att inte ratificera det. Det beslutet ligger fast. Däremot har regeringen bestämt sig för att följa hur avtalet utvecklas och kommer att vara observatör när

det första statspartsmötet äger rum, sannolikt i början av nästa år. Det är så som regeringen ser på framtiden. Fokus ligger på att arbeta med NPT och försöka driva nedrustningsfrågorna så starkt som det går inom ramen för det fördraget.

Anna Sundström: Jag håller helt med om det som Thomas redogjorde för. Jag vill återkomma till att det nu finns en annan administration i USA och att det finns ett litet *window of opportunity* som jag menar att man borde fånga.

Linda Borgheden. Det kan vara så att förbudskonventionen inte är perfekt, alla avtal är ett resultat av förhandlingar och olika åsikter. Nästa steg för att förtydliga reglerna är genom statspartsmötena och det kan vara ett ypperligt tillfälle för de stater som är parter att göra reglerna tydligare. Sedan när man tänker på säkerhets- och försvarspolitik, tänker jag på det som Anna Sundström sade om mänsklig säkerhet. Jag skulle känna mig mycket tryggare som invånare idag om det fanns ett tydligt ställningstagande om att kärnvapen inte skulle få användas här på svenskt territorium. Men vi har full förståelse att det är inte en lätt situation som vår regering och riksdag står inför. Vi hoppas att det finns möjligheter att stärka Sveriges arbete med nedrustning och vi önskar UD lycka till med detta.

Gabriella Irsten: Vi hinner inte med alla frågor här, men vi har en fråga från E.R. om Stockholmsinitiativet och NPT-avtalet, om att det borde innehålla frågor om ökat förtroende, ny teknologi, cyber, och även om varför Stockholmsinitiativet inte lyfter kärnvapnens humanitära konsekvenser. Finns det möjligheter att utöka de här 22 punkterna?

Ann-Sofie Nilsson: När det gäller Stockholmsinitiativets förslag har vi gemensamt kommit överens om dem. Vi har som grupp sagt att de här förslagen är realistiska och möjliga att genomföra. De baseras på de tidigare översynskonferenser som har funnits. Som vi har sagt tidigare tycker vi att de humanitära aspekterna är viktiga att lyfta fram, så från svensk sida kommer vi att föra fram dem och det kommer också andra länder att göra. Sedan finns det många andra frågor som inte direkt är fördragskopplade. Hela frågan om rustningskontroll, framtidsfrågor som är otroligt viktiga för vår gemensamma säkerhet, och det är också något som generalsekreteraren ofta tar upp. De frågorna måste vi arbeta för parallellt. Vad som kommer att hända med förslagen från Stockholmsinitiativet – vi har för ett par veckor sedan kommit överens om ett nytt dokument, ett arbetspapper om riskreducering, om att sänka risken för kärnvapenanvändning. Om konferensen kommer att äga rum i augusti kommer det nog inte att finnas flera dokument, men skjuts den på framtiden får vi se hur vårt arbete fortgår.

Gabriella Irsten: Vi avslutar i samma ordning som vi började. Har du Thomas några slutkommentarer?

Thomas Jonter: Detta var en intressant diskussion. Jag tror att det finns en samstämmighet om att läget ser något positivare ut idag. Att Biden har tagit över i USA och kärnvapenstrategin där nedtonas, det tror jag att Sverige och de svenska förhandlarna ska ta fasta på. Jag kan förstå den försiktiga hållningen som rådde under Trump. Fortsätt nu med Stockholmsinitiativet, men överväg om inte tilltron till den normativa kraften i att gå med i TPNW kan vara ytterligare ett instrument för svensk nedrustningspolitik. Jag hoppas att vi kan ha en fortsatt debatt om detta i vårt land, då vi kan belysa olika aspekter på nedrustningsfrågan.

Ann-Sofie Nilsson: Jag vill också säga att jag som diplomat välkomnar den här diskussionen och jag tror att den är viktig för det fortsatta engagemanget, att det faktiskt finns ett tryck. Vi delar ju alla samma mål att arbeta för en värld fri från kärnvapen. Möjligen kan tänkandet om vilken metod man ska använda skilja sig åt. Med gemensamma krafter och fortsatt debatt tror jag att den här frågan kommer att få ökad betydelse, som den också förtjänar. Som diplomater i UD tycker vi att översynskonferensen är viktig; men det är otroligt viktigt att också få igång den bredare nedrustningsdiplomatin igen. Jag hoppas också på Bidenadministrationen men även på andra administrationer runt om i världen.

Linda Borgheden: Som ett eko från övriga talare vill jag tacka för att ni ordnat den här diskussionskvällen. Jag hoppas att vi kan engagera den bredare befolkningen i Sverige och engagera unga människor. Frågan om kärnvapen är skrämmande och jag vet inte om alla så ofta tänker igenom den hela vägen. Jag vill skicka min starkaste uppmuntran till alla som arbetar med nedrustning på olika sätt. Låt oss fortsätta med det arbetet!

Gabriella Irsten: Det sista ordet får gå till Anna.

Anna Sundström: Tack för i kväll! Diskussionen kommer att fortsätta, det är jag säker på. Jag vill passa på att beröra två av de frågor som kom in på chatten. Den första om att förbjuda införsel av kärnvapen; det finns sådana initiativ och det finns också motioner i den frågan. Den andra var om Norge. Ganska nyligen fattade socialdemokraternas systerparti, Arbeiderpartiet, på sin kongress ett väldigt positivt beslut där man slår fast att TPNW är en viktig normativ konvention och att det bör vara alla kärnvapenstaters mål att gå med i konventionen. Det är i alla fall en öppning från en Nato-stat.

Gabriella Irsten: Tack för att du kommenterade frågor från chatten. Vi hoppas att ni alla har haft en bra och intressant kväll. Jag tackar alla talare. Vi i civilsamhället är alltid glada att få en så här bra uppslutning på våra seminarier. Tack för i kväll!

Referatet sammanställt av Ingegerd Municio och Meit Krakau.

BILAGA.

* NPT Artikel VI.

Varje fördragspart förbinder sig att fortsätta förhandlingar i uppriktig avsikt om effektiva åtgärder med avseende på kärnvapenkapprustningens snara upphörande och på kärnvapenedrustning, samt om ett avtal om allmän och fullständig avrustning under noggrann och effektiv internationell kontroll.

** Rådgivande yttrande 1996 från Internationella Domstolen, *International Court of Justice*.
“There exists an obligation to pursue in good faith and bring to a conclusion negotiations leading to nuclear disarmament in all its aspects under strict and effective international control.”

